

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור בפרשת השבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 21:45

גליון מספר 567

פרשת תולדות שנת תשע"ט

עשו, והרי אצל שניהם היה מקור האהבה לבן בצדקותו ובמעלתו?

כידוע, סודות עמקים טמונים בכך, אך גם את הפשט יש להבין:

יצחק ראה, אמנם, את יעקב לומד כל הזמן, אך לא התפעל מכך - מסביר ה'חתם סופר' - שכן כך ראה יעקב בביתו, וכך הרגל. אבל כאשר ראה יצחק את עובד בשדה, ועם זאת שומר מצוות, היה זה חדוש, ומזהה התפעל יצחק.

רבקה, לעומת זאת, לא ראתה מעולם בבית אביה בחור בן שלש עשרה, אשר עוזב את כל תענוגות העולם, ויושב ללמוד בדבקות. היתה בה אפוא התפעלות עצומה ממעלתו של יעקב.

"ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם" (כו, א)

"י [שנות] רעבון באו לעולם, אחד בימי אדם הראשון [שנאמר]: "ארורה האדמה בעבורך". אחד בימי למה [שנאמר]: "מן האדמה אשר אררה ה'". אחד בימי אברהם [שנאמר]: "ויהי רעב בארץ". ואחד בימי יצחק [שנאמר]: "ויהי רעב בארץ"... (בראשית רבה, פרשה כה) הרעב שהיה בימי אברהם, היה הרעב השלישי. מדוע, אפוא, נאמר כאן "מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם"?

את הקשנה הזו הקשה רבי מאיר ביקנאם זצ"ל, בספרו 'מאורי אור', ותרץ, שישנם שני סוגי רעב: סוג אחד הוא תוצאה של חטאים, ובא לעולם כעונש. הסוג השני הוא רעב שבא כדי לנסות את הצדיק.

הרעב שהיה בימי אדם ובימי למה, בא בגלל עברות, כמוכח מהפסוקים שמביא המדרש: "ארורה האדמה בעבורך", ו"מן האדמה אשר אררה ה'". אך הרעב שהיה בימי אברהם, היה ראשון מסוגו. זהו רעב שבא כאחד מעשרה נסיונות, שנסה הקב"ה את אברהם אבינו. גם הרעב בימי יצחק נועד לנסות אותו, על כן זהו הרעב השני מסוג זה, מלבד הרעב הראשון, אשר היה בימי אברהם.

"ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי" (כו, ד)
מעשה מאד בלתי-שכיח אודות 'מטעמים אשר אהב', מובא על רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, בספר "אנא עבדא":

בכל יום - כך ספר אחיו - לאחר השעור שמסר בבית דוד, היה עולה לבקר אצל אמו, לקים מצות כבוד הורים, לשמח אותה. אמו היתה שואלת באפן קבוע: "האם אכלת ארוחת בקר?" והוא היה עונה באפן קבוע

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו" (כה, כא)

יצחק התפלל לא רק שיוכה לבו, אלא שהבן יהיה חכם, ונתן ללמד זאת מן הפסוק הזה.

הא כיצד?

שלמה המלך אמר (משלי י, א): "בן חכם ישמח אב ובו כסיל תוגת אמו".

כאשר הבן חכם - רק האב שמח? כאשר הבן כסיל - האם רק האם עצובה?

עונה על כך ה'מאמר מרדכי' - כאשר נולד בן, האב שמח, כי הוא זוכה לקיים מצות פרו ורבו. השמחה הזו במצוה קימת אצלו, בין אם הבן חכם ובין אם הוא כסיל. לאם אין מצות פרו ורבו, ולכן אין לה שמחה בבן כסיל.

אם הבן חכם, שמחתו של האב כפולה - הוא שמח במצוה של הולדת הבן, ושמח בהכמת בנו. על כן נאמר: "בן חכם ישמח אב".

אך "בן כסיל תוגת אמו" - היא מצטערת על כסילותו, וגם אין לה שמחת מצוה.

יצחק התפלל, שהבן שיוולד להם יהיה חכם, שגם לרבקה תהיה שמחה מכך. זהו שנאמר: "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו", שגם לה תהיה שמחה מן הבן הנולד.

"ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב" (כה, כה-כו)

ויקראו שמו עשו - הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה:

ויקרא שמו יעקב - הקב"ה. ד"א אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב (רש"י)

שמו של יעקב נתן לו ע"י הקב"ה, ועל ידי אביו, יצחק.

שמו של עשו נתן לו ע"י 'הכל', כלומר - כך כלם, כל אנשי המקום, קראו לו, ע"ש שנולד עשוי בשערו.

אף זה, ששמו של התינוק עשו נקבע ע"י 'כלם', ולא נתן לו ע"י אביו בברית המילה?

רבי חיים קניבסקי שליט"א עונה על כך לפי דברי המדרש - מאחר שעשו נולד אדמוני, חששו למול אותו ביום השמיני, שמא לא נבלע עדין הדם באברים, ויפרץ הדם החוצה בעת המילה, ולא יעצר, וימות התינוק. כאשר גדל עשו, בקשו יצחק ויעקב, אך עשו לא הסכים ולא נמול.

על כן, נותר שמו של עשו, כפי שקראו לו 'הכל' - כל אנשי המקום, בעת הנולדו, ולא נתן לו שם ע"י אביו.

"ויהי יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב" (כה, כח)

אף זה אהבה רבקה את יעקב, בעוד שיצחק אהב את

כאשר שמע על כך הרב קובלסקי, ספר לחברו את המעשה שהיה: כאשר הייתי בחור ישיבה, הגעתי ביום ששי אחד לבקר אצל אמי, והיא הגישה לי מרק ירקות סמיך. טעמתי, וכמעט נתקע האכל בגרוני. טעמו היה נורא בעיני. אמי עמדה לגדי, ובקשה לדעת, האם ערב התבשיל לחפי. וכי מה יכלתי לומר? כלום יכלתי לצער אותה, לומר שאינני אוהב את המרק כלל וכלל, וכל טרחתה היתה לשוא?! הודיתי לה, אפוא, על המרק, ושפחתי את טעמו. היא שמחה מאד, ומזגה, לצערי, תוספת לצלחתי. אכלתי גם את התוספת, כדי לא לצער אותה. זה ממש לא היה קל, חששתי שאני עומד להקיא, אבל כאשר ראיתי את פניה המאירות משמחה, ידעתי שהמאמץ היה כדאי.

הבעיה היתה, שמאותו יום, בכל פעם שידעה אמי, שאני עומד להגיע, היא הכינה, ברב מסירות, את המרק הזה... ואני הייתי כמעט נחנק, ומודה לה על המאמצים ועל הטרחה.

לא חשבתני שלאחר נשואי הבעיה תמשך, אך... פלתי שמעה מאמי, שזהו המאכל היחיד, ששפחתי בפניה. כיון שהיא אשה טובה, רצתה לעשות את רצוני, ואני לא רציתי לאכזב אותה. אכלתי את המרק הנורא, הודיתי, וקבלתי תוספת, שגם עליה הודיתי. נו, ואתה מתנכח עם אשתך על הבדלי טעמים!?

"מאותו יום" - ספר החבר - "לא שמעה ממני אשתי מלת בקורת על האכל. רק שבחים ותודות. זמן מה לאחר מכן, היא החלה להכין מאכלים, שערבבו לחפי מאד, ושוב לא התנכחתי לא על הבדלי טעמים ולא על זוטות אחרות. השלום והשלווה שבו לאהלנו."

הרבנית קראה את המכתב, ולא ידעה את נפשה מצער. מדוע?! מדוע הוא לא ספר על כך?! והרי היא את המרק הזה לא סבלה מעולם, הילדים סלדו ממנו ולא הסכימו לטעם. היא הכינה במיוחד עבורו, כדי שישמח, והוא כמעט נחנק, והודה לה מקרב לב. מדוע הוא שתק, ולא אמר מלה!?

אבל היא ידעה את התשובה, והתשובה גדולה ועמקה...

זמירות שבת

מתוך הספר "מתוק האור" על שבת

"מעין עולם הבא"

נאמר במדרש **אותיות דרבי עקיבא**: "בשעת מתן תורה אמר הקב"ה לישראל: בני! מקח טוב אני נתן לכם, אם תקבלו תורתו ותשמרו את מצוותי. שואלין ישראל: רבוננו של עולם, מה המקח הטוב? משיב הקב"ה: זה העולם הבא. חוזרים ישראל ואומרים: רבוננו של עולם, הראנו דגמא של עולם הבא. אומר להם הקב"ה: זהו שבת, שהוא אחד מששים של עולם הבא שכלו שבת."

בחיוב, כי ידע שיקשה עליה להכין ארוחה, והוא לא רצה להכביד עליה, למרות שהיתה עושה זאת בשמחה. זה לא היה שקר, מפני שהוא טעם משהו לפני השעור, ואת המשהו הזה נתן היה להחשיב בשעת הדחק בארוחת בקר. הוא היה יושב אפוא בבית אמו, שותה רק כוס תה, משוחח איתה, מנסה לשמח אותה, ושב הביתה.

כאשר הגיע הביתה, היתה רעיתו שואלת, האם אכל כבר ארוחת בקר. הוא השיב בחיוב, כי חשש לכבודה של אמו - מגיע אליה הבן רעב, והיא לא מכינה לו אכל!?

רבי שמואל צבי קובלסקי תמיד יקבר אכל, ותמיד נותר ללא אכל עד הצהריים...

ככלל, הוא נהג לאכול מעט מאד, לא פנק את גופו, לא היה להוטר אחר אכל, ובכלל לא התיחס לאכל ולא שבח מעדן.

רק מאכל אחד יצא מן הכלל הזה, עקב מעשה שהיה. פעם אחת, בהיותו תלמיד ישיבה, הגיע הביתה לבקר ביום ששי. אמו הגישה לו מרק ירקות סמיך. "נו, איך המרק?" היא התעניינה, והבחור יצא מגדרו לשבח את המרק שהכינה.

"או, סוף-סוף יש מאכל שהוא אוהב!" - נהרו פניה של האם, ומאז, בכל פעם שידעה שהוא עומד להגיע, הכינה עבורו את המרק שכה אוהב עליו.

לפני שנשא, שאלה הפלה-לעתיד את האם, אלו מאכלים הוא אוהב. "שמואל צבי מעולם לא הביע דעה על אכל, הוא איננו להוט אחר שום מאכל, אבל מאכל אחד אני יודעת שהוא אוהב" - שמחה האם לשתף את הפלה - "פעם הוא שבח את מרק הירקות הסמיך שהכנתי, ומאז אני מקפידה להכין אותו תמיד. הוא אוכל את המנה שאני מגישה, עד תמה, ואני מגישה לו עוד תוספת."

האם למדה את הפלה, מלאות הרצון הטוב, את אפן הכנת המרק הזה, והיא, אכן, הכינה אותו שוב ושוב לפי המתכון שקבלה. רבי שמואל צבי אכל את המרק, הודה לה על מאמציה, ואף קבל בתודה תוספת.

במשך כל ימי חייו הוא לא הביע דעה על אכל, הרבנית לא ידעה, אלו מאכלים חביבים עליו, ואלו אינם רצויים. הוא פשוט לא התיחס לאכל. רק על מאכל אחד היה ידוע שערב לחכו - המרק הזה. והאמת היא, שהרבנית די התפלגה. היא לא הבינה, מה הוא מצא במאכל הזה. לדעתה, טעמו של המרק היה ממש נורא, אבל על טעם וריח אין, כידוע, להתנכח.

לאחר פטירתו לחיי עולם, הגיע מכתב תנחומים מחבר ותיק, שהתגורר בארץ אחרת. הוא שמע את הבשורה המרה, ומהר לשלח את תנחומיו בכתב.

"הוא הציל את חיי הנשואין שלי"... כתב החבר במכתבו. בינו לבין רעיתו התגלעו חלוקי דעות על עניינים שבטעם וריח. היא בשלה בסגנון מסוים, והוא העדיף סגנון בשול אחר. היא הכינה מטעמים, לדעתה, והוא סלד מהם.

